

VALÅRET 2026

Klimat i valrörelsen

Kommunpolitikers guide till ett stärkt klimatarbete

Kommuners klimatarbete

En stor del av ansvaret för det praktiska genomförandet av Sveriges klimatomställning ligger på kommunerna. Här fattas beslut om nybyggnation, lokal och regional infrastruktur och om samhällsplanering. I och med närheten till medborgare, den långa erfarenheten av fysisk planering och energistyrning samt genom rollen som stora arbetsgivare och skolhuvudmän, har kommuner en nyckelroll i Sveriges klimatarbete.

I Klimatkommunerna arbetar vi för att alla kommuner ska:

- bedriva ett klimatstrategiskt arbete som avser det geografiska området, kommunens organisation samt berörda kommunala bolag.
- för varje ny mandatperiod fastställa en plan för klimatarbetet som innehåller mål och åtgärder, som är tidsatta och ansvarsfördelade, för att uppnå det nationella klimatmålet till 2045 och Parisavtalet.
- årligen följa upp utsläppsminskningarna.

Om denna guide

För att hitta rätt prioriteringar i det lokala klimatarbetet har vi tagit fram denna guide. Här delar vi med oss av våra bästa tips och argument för:

- Säkra skolvägar
- Riktigt bra skolmat
- Attraktiv stadskärna

Vi beskriver fördelar, fakta och ger tips på vidare läsning. Vi hoppas att denna guide kan vara ett stöd vid debatter och diskussioner.

Fler goda exempel, faktaunderlag och guider hittar du [i vår kunskapsbank](#).

Om Klimatkommunerna

Klimatkommunerna är en förening för kommuner och regioner med höga ambitioner i klimatarbetet. Vi utgår från vetenskapen och tar oss an de stora utmaningar vi står inför genom att se möjligheter, skapa gemensamma framtidsbilder och testa nya sätt att arbeta. Ibland handlar det om att göra saker vi aldrig provat förut, ibland om att sluta göra sådant som inte fungerar. Genom erfarenhetsutbyte, samarbete och spridning av goda exempel stärker vi det lokala och regionala klimatarbetet och bidrar till de nationella målen.

Vår styrelse består av politiker från medlemmarna och kommer från olika delar av landet, små och stora kommuner och representerar olika partier. [Läs mer om oss.](#)

ÄMNE 1

Jobba med säkra skolvägar

Ge möjlighet för fler barn att gå eller cykla till skolan

Bakgrund

Idag är det bara hälften av alla skolbarn i Sverige som går eller cyklar till skolan. På 70-talet var den siffran 90 procent. Potentialen att fler barn ska gå eller cykla till skolan är alltså stor och det finns flera fördelar med att kommuner jobbar för att göra det. Här listar vi några av dem.

Fem fördelar med att barn går eller cyklar till skolan

1. God hälsa

Barn rekommenderas röra sig minst 60 minuter om dagen för att säkerställa god hälsa. Cykling, och andra former av fysisk aktivitet, har visat sig vara bra både för barns fysiska och psykiska hälsa. Hälsovinsterna av att gå och cykla uppväger tydligt riskerna för att råka ut för en olycka. Fysiskt aktiva ungdomar sägs också vara mer benägna att anamma ett hälsosamt beteende och undvika tobak, alkohol och droger.

2. Ger bättre skolresultat

Att inleda dagen med rörelse har visat sig påverka skolresultaten positivt och ger barn bättre koncentrationsförmåga. Barn som reser aktivt (går eller cyklar) har också lättare att koppla av på kvällarna efter skolan, medan barn som skjutsas till skolan blir tröttare under hela skoldagen.

3. Bättre för miljön och klimatet

Självklart är gång och cykling bättre för miljön och klimatet än bilkörning. Det är därmed viktigt att få barn att välja att resa aktivt och befästa användning av hållbara vanor och transportsätt tidigt. Aktivt resande ger fördelar som minskad trängsel, mindre buller och en tystare miljö, en säkrare miljö samt renare luft och bättre luftkvalitet.

4. Trafikkunskap och säkerhet

Att resa aktivt är ett bra sätt för barn att träna trafiksäkerhet och utveckla bättre trafikfärdigheter. Att vistas i trafiken tillsammans med vuxna är ett viktigt sätt för barn att lära sig om trafiken och hur de ska bete sig i den. När för många föräldrar skjutsar kan det uppstå en osäker trafikmiljö runt skolan precis vid de tider då flest barn rör sig i området. Detta kan leda till en ond cirkel, då föräldrar till barn som går eller cyklar börjar skjutsa för att de anser att trafikmiljön är osäker och därmed gör trafikmiljön ännu värre för de barn som reser aktivt.

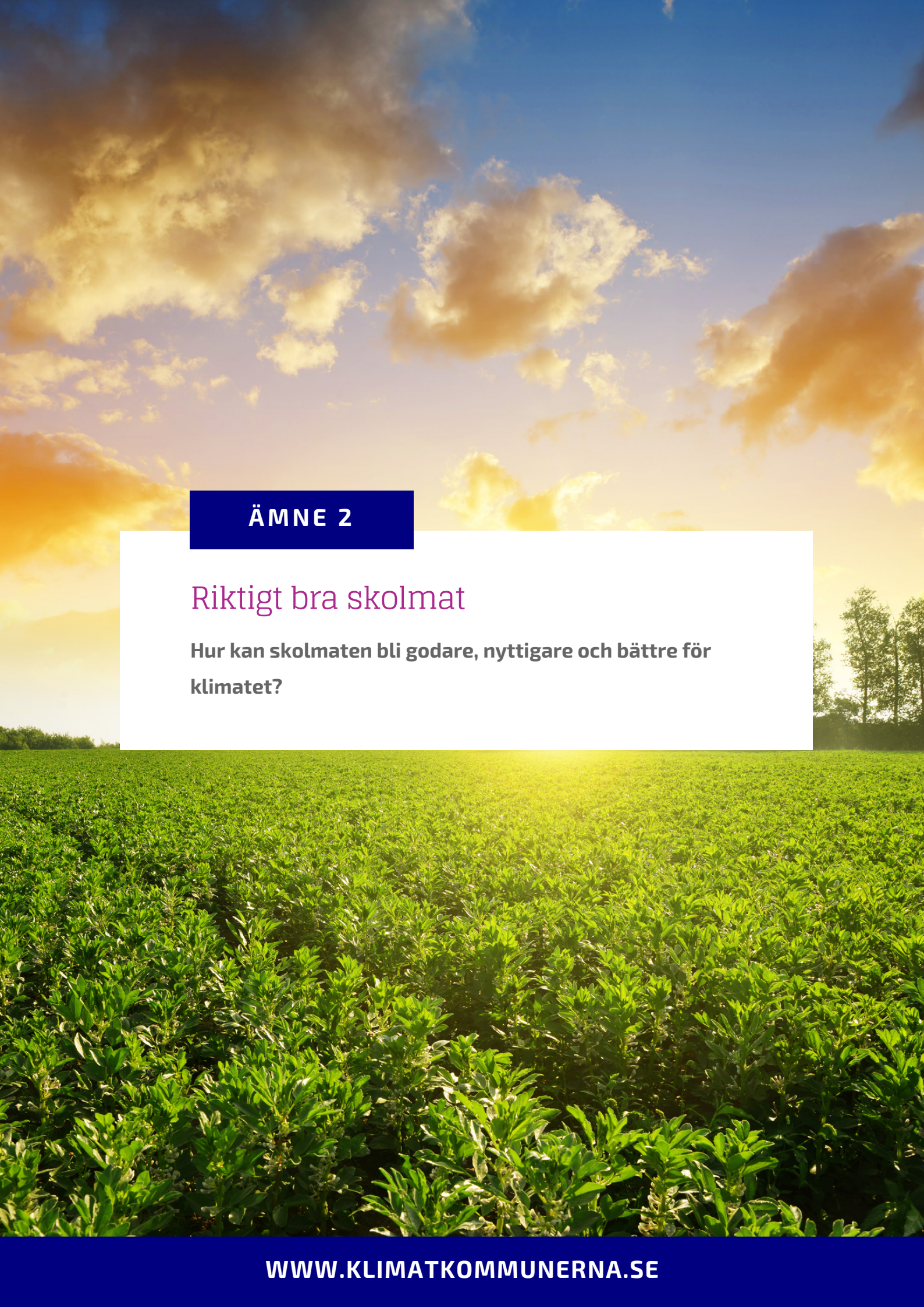
5. Socialisering och självförtroende

Barn som går eller cyklar får på vägen till skolan möjlighet att lära känna människor i sin närmiljö. Forskare har visat att barn som skjutsas får mindre social träning, då de inte får möjlighet att interagera med andra (förutom sina egna föräldrar) längs vägen. Genom att röra sig självständigt kan barn komma över sina rädslor gällande närmiljön och få bättre självförtroende.

Läs mer

- "En bättre dag" är en kort animerad film, bilder och fakta som beskriver hur en skolväg kan förändras.
- I Klimatkommunernas kunskapsbank finns mer fakta och exempel på hur kommuner jobbar.
- I kunskapsunderlaget Hållbart och aktivt resande för barn kan du läsa om hur kommunen, skolor, föräldrar och andra aktörer kan jobba för att fler barn ska gå eller cykla till skolan.

ÄMNE 2

Riktigt bra skolmat

Hur kan skolmaten bli godare, nyttigare och bättre för klimatet?

Bakgrund

I Sverige serveras drygt 3 miljoner offentliga måltider varje dag. En stor del av dem är skolluncher. Enligt skollagen ska måltiderna vara näringsriktiga. För att alla elever ska orka med skoldagen behöver målet med skolluncher vara att alla elever ska få en god, hälsoriktig portion skolmat i magen varje dag. Det lägger också grunden för sunda matvanor i livet.

Den mat vi köper och äter står för cirka 20 % av vår klimatpåverkan ([Källa](#)). En stor del av utsläppen som orsakas av livsmedelsproduktionen sker utomlands. Det beror framförallt på att vi importerar mycket nötkött och ost som orsakar omfattande utsläpp, men också på import av andra livsmedel samt import av konstgödsel och andra insatsvaror.

För att minska matens klimat- och miljöpåverkan behöver matsvinnet minska, men det behövs även göras förändringar på menyerna till förmån för mer ekologiskt, mer rotfrukter och grövre grönsaker och mer svenskodlade baljväxter.

5 fördelar med att minska skolmåltidernas miljö- och klimatpåverkan

1.Hälsa

Klimatsmart mat är ofta hälsosammare eftersom den bygger på mer växtbaserade, näringsrika livsmedel, mindre processad mat och mindre kött. Det leder till bättre fysisk hälsa, minskad sjukdomsrisk och förbättrat välmående.

Det finns exempelvis starka vetenskapliga bevis för baljväxters positiva effekter på vår hälsa. Läs mer i [Varför är det bra att äta mer inhemskt odlade baljväxter?](#) i kapitlet "Hälsofördelar".

2.Gynna lokalt lantbruk

Genom att kommunen upphandlar lokalt odlade råvaror som är hållbart producerade, gynnas miljön i närområdet samtidigt som lönsamheten för lantbrukarna förbättras. För lantbruket är det en stor fördel att få in baljväxter (bönor och linser) i växtföljden eftersom de är kvävefixerande och därmed förbättrar jorden och minskar behovet av konstgödning. Om kommunen efterfrågar lokalt odlade, hållbara grödor ges incitament till lantbrukare att ställa om till ekologiskt och att odla de efterfrågade grödorna. Idag är mellan 40 och 50 procent av alla livsmedelsinköp som görs till svenska kommuner importerade. Ca 80 % av utsläppen (ca 90-95% för kött) sker i primärproduktionen ([Källa](#)). Det är alltså viktigt att upphandla varor som både är hållbart producerade och transporterade samt att välja råvaror med lägre klimatavtryck.

3.Stärkt beredskap

Många av de grödor som är bra ur beredskapssynpunkt – som vi kan odla i Sverige och som funkar fint att lagra – som till exempel bönor, linser, grövre grönsaker och rotfrukter är också bra för klimatet.

4.Ökad biologisk mångfald

Om kommunen väljer att köpa in mer ekologiskt gynnas den biologiska mångfalden i landskapet. Forskning visar att det finns över 30 procent fler arter på ekologiska gårdar än på konventionella. ([Källa](#))

Baljväxter gynnar den biologiska mångfalden även då de odlas konventionellt då de inte behöver så mycket kemiska bekämpningsmedel, men även eftersom de blommar och därmed lockar till sig pollinatörer.

5.Godare mat

Många av de skolor som lyckats med att minska måltidernas klimatpåverkan har också lyckats med att öka elevernas nöjdhet med måltiderna. Maten blir helt enkelt roligare att laga på bra råvaror där kockarna lagar från grunden och i säsong, inkluderar eleverna genom provsmakningar och där skolan använder måltiderna i undervisningen. Det skapas en stolthet i måltiderna, både hos kockarna och hos eleverna.

Läs mer

- Om kommunala mål och strategier om mat.
- Hur kommuner kan jobba med att minska matsvinnet.
- FoodJams och hur kommuner kan jobba med att gynna lokalt odlade baljväxter. Här finns material, recept och massor av tips.

A photograph of a narrow cobblestone street in a historic town at sunset. The sun is low on the left, casting a warm golden glow over the scene. Several black street lamps with glowing yellow light are positioned along the right side of the street. In the distance, a family consisting of a man, a woman, and a small child are walking away from the camera. The buildings on the right are multi-story, with some featuring wooden facades and others with stone. A sign for 'BON' is visible on one of the buildings. The overall atmosphere is peaceful and charming.

ÄMNE 3

Skapa en attraktiv stadskärna

För ett blomstrande näringsliv, fler besökare
och en bättre livsmiljö.

Bakgrund

Gröna, lugna, vackra stadskärnor med liv, uteserveringar och mötesplatser är ofta attraktiva platser att vistas på. Erfarenheter från såväl mindre som stora städer visar att om kommunen ger mer plats åt gående och minskad plats för bilar skapas liv och rörelse.

Fem fördelar med att öka tillgängligheten för gång och cykel i centrum

1. Stärkt lokal handel

Det finns många studier som visar att handlare tenderar att överskatta bilens betydelse och att gående och cyklister i själva verket är en stark köpgrupp. Som exempel kan nämnas en studie från Nederländerna som visar att gående och cyklister i genomsnitt handlar mer än dubbelt så mycket per vecka som bilister. En studie från Tyskland visar att införandet av gånggator gjorde att "större butiker ersattes av mindre butiker och restauranger med högre omsättning per yta." (Källa: [Hur påverkas cityhandeln av begränsad tillgänglighet med bil?](#))

2. Minskat buller och bättre luftkvalité

Erfarenheter från flera städer visar att folkhälsan blir bättre då biltrafiken minskar.

Folkhälsomyndigheten pekar i sin [Miljöhälsorapport](#) på att "Trafiken är den största källan till luftföroreningar och bullerstörning i människors omgivning. I dag bor nära 90 procent av Sveriges befolkning i tätorter, där dessa besvär är som störst". Samt att "Luftföroreningar, särskilt marknära ozon, partiklar och kvävedioxid, bidrar till och förvärrar hjärt- och kärlsjukdomar, astma och andra lungsjukdomar. År 2022 uppskattades 6 700 förtida dödsfall årligen i Sverige vara relaterade till föroreningar i utomhusluften."

Detta kan alltså ändras. I den belgiska staden Gent ökade andelen cykelresor på tre år från 22 till 35 % och andelen bilresor minskade från 55 till 27%. Detta förbättrade luftkvaliteten avsevärt, halten kväveoxider minskade med 18 % och bullret från vägtrafiken minskade märkbart.

3. Ökad trygghet

Fler gående i stadsmiljön utgör en informell övervakning i stadsrummet. Människor upplever stadsrum som naturligt befolkas av många människor som tryggare. Ökad gångtrafik kan även minska brottsligheten – när ett kvarter i Kansas City blev bilfritt under helgerna föll brottsligheten med 74 procent.

4.Svalare och grönare miljöer

Att minska den hårdgjorda ytan och öka grönytan sänker temperaturen och skapar en svalare stadskärna som dessutom har möjlighet att fånga upp vattenmängder vid regn. Forskning visar även att grönska i stadsmiljön lockar till promenader och får oss att må bra.

5.Liv och rörelse

Minskas ytan för parkeringar och vägar finns det mer yta för sociala aktiviteter, lek, sport och kultur. Erfarenheter från kommuner som omvandlat ytor i centrum visar att människor vill ha mer grönska och mer ytor att umgås på. Det kan vara bord, soffor och bänkar eller kanske ett pingisbord. Bäst resultat får kommuner som inkluderar både de som använder platsen och intilliggande näringslivsaktörer i förändringen och sedan testat sig fram hur platsen ska utformas. Kanske testas förändringar av en gata eller ett torg under en sommar innan de görs permanenta?

Läs mer

- På vår hemsida finns fem filmer från kommuner som jobbat med sin stadskärna och visar att "[Framtidens platser](#) är här".
- Guiden [8 steg till en gångbar kommun](#) beskriver hur kommuner kan jobba för att öka tillgängligheten för gångtrafikanter.
- I [Guide till ett transportsystem för populära, trygga och framtidssäkrade kommuner](#) finns utvärderade effekter av en rad åtgärder som genomförts.

Vill du veta mer?

Vi delar gärna med oss av kommuners klimatarbete, förutsättningar och behov.

Kontakt

kansliet@klimatkommunerna.se

Webb

klimatkommunerna.se